YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)
14 päivänä toukokuuta 1998 *

Asiassa C-48/96 P,

Windpark Groothusen GmbH & Co. Betriebs KG, Saksan oikeuden mukaan perustettu yhtiö, kotipaikka Groothusen-Krummhörn (Saksa), edustajinaan professori Detlef Schumacher, Bremen, ja asianajaja Benno Grunewald, Bremen,

valittajana,

jossa valittaja vaatii muutoksenhaussaan Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen (ensimmäinen jaosto) asiassa T-109/94, Windpark Groothusen vastaan komissio, 13.12.1995 antaman tuomion (Kok. 1995, s. II-3007) kumoamista,

vastapuolena:

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään oikeudellisen yksikön neuvonantaja Jürgen Grunwald, prosessiosoite Luxemburgissa c/o oikeudellisen yksikön virkamies Carlos Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja C. Gulmann sekä tuomarit J. C. Moitinho de Almeida (esittelevä tuomari) ja J.-P. Puissochet,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

julkisasiamies: G. Cosmas,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies H. A. Rühl,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan Windpark Groothusen GmbH & Co. Betriebs KG:n, edustajanaan Detlef Schumacher ja asianajaja Wilhelm Wiltfang, Bremen, ja komission, asiamiehenään Jürgen Grunwald, 2.10.1997 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 13.11.1997 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Windpark Groothusen GmbH & Co. Betriebs KG (jäljempänä Windpark) on yhteisöjen tuomioistuimeen 19.2.1996 toimittamallaan valituksella hakenut muutosta EY:n tuomioistuimen perussäännön 49 artiklan nojalla ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-109/94, Windpark Groothusen vastaan komissio, 13.12.1995 antamaan tuomioon (Kok. 1995, s. II-3007, jäljempänä valituksenalainen tuomio) siltä osin kuin siinä on hylätty valittajan kanne, jolla oli ensinnäkin vaadittu kumottavaksi 13.1.1994 tehty komission päätös, jolla komissio oli jättänyt myöntämättä valittajalle rahoitustukea Thermie-ohjelman yhteydessä, ja toiseksi vaadittu komission velvoittamista tekemään uusi päätös.

2 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen vahvistamat asian tosiseikat ovat seuraavat:

"1 Neuvosto antoi energiateknologioiden edistämisestä Euroopassa 29.6.1990 asetuksen (ETY) N:o 2008/90 (Thermie-ohjelma) (EYVL L 185, s. 1; jäljempänä Thermie-asetus). Thermie-ohjelma koostuu 17 soveltamisalasta, joista yksi on tuulienergia.

2 Komissio aloittaa Thermie-asetuksen 8 artiklan mukaisen menettelyn valittavien hankkeiden tunnistamiseksi, ja sen on julkaistava *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* kutsu hankkeiden esittämisestä. Sellaisten hankkeiden valitsemisessa, joiden kokonaiskustannukset ylittävät 500 000 ecua, komissiota avustaa jäsenvaltioiden edustajista koostuva komitea (jäljempänä Thermie-komitea), joka antaa lausuntonsa komission sille esittämästä toteutettavia toimenpiteitä koskevasta suunnitelmasta. Jos komission päättämät toimenpiteet eivät ole komitean lausunnon mukaisia, komission on annettava neuvostolle tieto tällaisista toimenpiteistä. Thermie-asetuksen 10 artiklan 1 kohdan mukaisesti neuvosto voi sitten tehdä komission päätöksestä poikkeavan päätöksen.

3 Vuoden 1993 osalta komissio julkaisi 16.7.1992 *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* (EYVL C 179, s. 14) tiedonannon rahoitustuen myöntämisestä energiateknologiaa edistäviin hankkeisiin — Thermie-ohjelma. Komissio kehotti kiinnostuneita esittämään sille 1.12.1992 mennessä hankkeet, joista voitaisiin valita ne, joille mahdollisesti myönnettäisiin rahoitustukea vuonna 1993. Komissio ilmoitti myös Thermie-asetuksen 8 artiklan 2 kohdan edellyttämällä tavalla ensisijaisina pidettävät alat, joita olivat 'energiasäästöt ja CO_2-päästöjen vähentäminen rakennuksista' ja 'kaupunkiliikenteen integroidun hallinnon järjestelmät'. Lisäksi komissio mainitsi, että hankkeiden esittämisessä noudatettavia yksityiskohtia ja valinnan edellytyksiä koskevia tietoja, valintakriteereitä ja muita asiaankuuluvia tietoja sisältävä asiakirja oli saatavissa komission yksiköistä.

4 Kantaja on yhtiö, jonka tarkoituksena on rakentaa tuulivoimala Emdenin lähelle Groothuseniin Saksaan ja hyödyntää tätä voimalaa.

5 Kantaja esitti 27.11.1992 komissiolle hakemuksen, jossa se pyysi 1 933 495 ecun suuruista tukea tuulivoimalan rakentamiseksi.

6 Komissio vastaanotti noin 700 ehdotusta. Energia-asioiden pääosasto laati maaliskuussa 1993 asiakirjan, jossa se arvioi näitä ehdotuksia. Tuulienergia-asioiden tekninen komitea tutki näitä ehdotuksia 5.4.1993 ja Thermie-komitea tutki niitä

3. ja 4.6.1993. Tarjouspyyntöjen ensisijaisuus määritettiin siten Thermie-asetuksen 9 artiklan 2 kohdan mukaisesti saman asetuksen 10 artiklan 1 kohdan mukaista komiteamenettelyä noudattaen.

7 Komissio päätti 19.7.1993 myöntää rahoitustukea kaikkiaan 137 hankkeelle. Samassa päätöksessään se laati myös 'varallaololuettelon' 49 korvaavasta hankkeesta. Tuulienergia-alan 52 hankkeesta 11 hanketta sai rahoitustukea ja kahdeksan otettiin varallaololuetteloon. Tätä päätöstä koskeva lyhyt tiedonanto julkaistiin *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* 24.7.1993 (EYVL C 200, s. 4).

8 Komissio ilmoitti 5.8.1993 kantajalle, että kantajan hanke oli otettu 'täydentävään luetteloon hankkeista, joille voidaan myöntää rahoitustukea ennen 31.12.1993, jos tähän on käytettävissä tarpeeksi määrärahoja, erityisesti jos jo rahoitustukea saavia hankkeita ei toteutettaisikaan'. Tämän kirjeen liitteen mukaan kyseisen hankkeen rahoitustuen enimmäismääräksi oli vahvistettu 918 028 ecua. Komissio korosti, että vaikka hanke otettiin täydentävään luetteloon, ei tämä ollut mikään sitoumus komission taholta eikä komissio ottaisi mitään vastuuta mahdollisista seurauksista, jotka voisivat aiheutua sen mahdollisesta lopullisesta päätöksestä olla myöntämättä kantajalle rahoitustukea.

9 Kantaja lähetti 9.8.1993 komissiolle faksin, jossa se pyysi lisätietoja samoin kuin lupaa aloittaa työt. Euroopan yhteisöjen yhteystoimisto Niedersachsenissa ilmoitti kantajalle, että sen hanke oli varallaololuettelossa ja että sen mahdollisuus saada rahoitustukea ratkeaisi syyskuussa tai myöhemmin samana vuonna.

10 Komissio ilmoitti kantajalle 13.1.1994 päivätyllä kirjeellään, ettei tämän hankkeelle voitu myöntää rahoitustukea vuonna 1993, koska talousarviossa ei ollut vastaavia määrärahoja.

11 Kantaja vastasi tähän kirjeeseen 9. ja 23.2.1994 päivätyillä kirjeillään ilmaisten pettymyksensä ja vaatien, että 'menettely ja 13.1.1994 tehty päätös on tutkittava uudelleen huolellisesti'. Komissio vastasi näihin kirjeisiin 16.3.1994 päivätyllä kirjeellään vahvistaen 5.8.1993 ja 13.1.1994 päivättyjen kirjeidensä sisällön."

3 Windpark vaati ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon 17.3.1994 toimittamassaan kanteessa komission 13.1.1994 tekemän päätöksen kumoamista ja komission velvoittamista tekemään uusi päätös, jossa sen on sovellettava yhteisöjen tuomioistuimen vahvistamia oikeusperiaatteita.

4 Vaadittuaan kanteessa esittämissään vaatimuksissa ainoastaan komission 13.1.1994 tekemän päätöksen kumoamista Windpark ilmoitti kantajan vastauksessaan, että siltä osin kuin sen esittämät väitteet liittyvät komission aikaisempiin päätöksiin, erityisesti 19.7.1993 tehtyyn päätökseen, on katsottava, että kanne koskee myös niitä.

5 Windpark esitti kanteensa tueksi kolme kanneperustetta, joita olivat: 1) olennaisten muotomääräysten noudattamatta jättäminen, koska päätös ei ollut riittävästi perusteltu, 2) perustamissopimuksen soveltamista koskevien olennaisten oikeussääntöjen rikkominen, koska kantajan oikeutta tulla kuulluksi ei ollut kunnioitettu, ja 3) harkintavallan väärinkäyttö, koska kantajan hakemus oli hylätty perusteettomasti.

6 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi valituksenalaisella tuomiolla Windparkin kanteen.

7 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi ensiksi tuomion 22 kohdassa kanteen tutkittavaksi ottamisen osalta, että oli tehtävä ero toisaalta komission 19.7.1993 tekemän päätöksen, jossa myönnettiin 137:lle energiateknologian edistämisprojektille rahoitustukea yhteensä 129 182 448 ecua ja jossa vahvistettiin 49

korvaavan hankkeen varallaololuettelo, ja toisaalta 13.1.1994 päivättyyn komission Windparkille osoittamaan kirjeeseen sisältyneen päätöksen välillä, ja tuomion 23 kohdassa, että ensimmäinen päätös oli lopullinen siltä osin kuin siinä oli jätetty ottamatta kantajan hanketta valittujen hankkeiden joukkoon.

8 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi tuomion 24 ja 25 kohdassa, että Windpark ei pystynyt saamaan *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* julkaistusta, 19.7.1993 tehtyä komission päätöstä koskevasta tiedonannosta eikä komission 5.8.1993 sille osoittamasta kirjeestä, jossa sille ilmoitettiin, että sen hanke oli otettu täydentävään luetteloon, tarkkaa tietoa kysymyksessä olevan päätöksen sisällöstä ja sen perusteluista siten, että se olisi voinut käyttää oikeuttaan kanteen nostamiseen.

9 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toi kuitenkin esiin tuomion 26 kohdassa, että oikeuskäytännön mukaan sellaisissa tilanteissa, joissa kysymyksessä olevaa päätöstä ei ole julkaistu tai annettu tiedoksi, kumoamiskanteen nostamista koskeva määräaika alkaa kulua vasta siitä hetkestä, kun kolmas, jota asia koskee, saa tarkan tiedon kysymyksessä olevan päätöksen sisällöstä ja perusteluista, kuitenkin sillä edellytyksellä, että tämä pyytää kyseessä olevan päätöksen kokonaisuudessaan kohtuullisessa ajassa siitä, kun hän sai tiedon päätöksen olemassaolosta (asia T-465/93, Consorzio gruppo di azione locale "Murgia Messapica" v. komissio, tuomio 19.5.1994, Kok. 1994, s. II-361, 29 kohta ja asia C-102/92, Ferriere Acciaierie Sarde v. komissio, määräys 5.3.1993, Kok. 1993, s. I-801, 18 kohta). Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi tuomion 27 kohdassa, että kantaja oli saanut 5.8.1994 päivätyssä komission kirjeessä tiedon sen päätöksen olemassaolosta, jolla valittiin rahoitustukea saavat hankkeet, mutta arvioituaan virheellisesti asemansa lupaavaksi se ei ollut käyttänyt mahdollisuuttaan pyytää koko päätöstä tai yksilöllisiä selvityksiä siitä, että sen hanke ei ollut valittujen 137 hankkeen joukossa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi tuomion 28 kohdassa, että kannetta ei enää voida ottaa tutkittavaksi siltä osin kuin se koski komission 19.7.1993 tekemää päätöstä, koska kanne oli nostettu 17.3.1994 eli yli seitsemän kuukautta sen jälkeen, kun Windpark oli saanut elokuussa 1993 tiedon kysymyksessä olevasta päätöksestä.

10 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi sitä vastoin tuomion 29 kohdassa, että kanne otetaan tutkittavaksi siltä osin kuin se on nostettu 13.1.1994 päivättyyn ja Windparkin 19.1.1994 saamaan komission kirjeeseen sisältynyttä päätöstä vastaan, jossa komissio oli ilmoittanut, että Windparkin hanke ei voi saada rahoitustukea vuonna 1993, koska vastaavia määrärahoja ei ollut talousarviossa.

11 Pääasian osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi ensinnäkin tuomion 44 ja 45 kohdassa perustelujen riittämättömyyttä koskevasta kanneperusteesta, että 13.1.1994 päivättyyn kirjeeseen sisältyvän päätöksen perustelua eli kyseisenä ajankohtana käytettävissä olleiden määrärahojen loppumista oli pidettävä riittävänä ja oikeana, koska vaikka heinäkuussa 1993 Thermie-ohjelmaa koskevassa talousarviossa oli vielä käytettävissä määrärahoja sen jälkeen, kun päätös tiettyjen hankkeiden rahoittamisesta oli tehty, nämä varat oli kuitenkin komission mukaan myönnetty kyseisen vuoden viimeisinä kuukausina "kohdehankkeisiin", minkä vuoksi vuoden 1993 lopussa ei ollut enää käytettävissä määrärahoja.

12 Toiseksi kanneperusteesta, jonka mukaan kantajan oikeutta tulla kuulluksi on rikottu, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi tuomion 48 kohdassa, että menettely, jossa tuen hakijoita ei enää kuulla valintamenettelyn aikana valinnan perustuessa hakijoiden esittämiin asiakirjoihin, on rahoitustukiohjelmia koskevan järjestelmän mukainen ja asianmukainen tilanteessa, jossa arvioitavana on useita satoja hakemuksia. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi tuomion 49 kohdassa, että komissio ei ollut velvollinen varaamaan Windparkille tilaisuutta tulla kuulluksi ennen kuin se osoitti Windparkille 13.1.1994 päivätyn kirjeen, koska Windpark ei ollut pyytänyt komissiolta lisäselvityksiä sen tiedonannon julkaisemisen jälkeen, joka koski komission päätöstä myöntää rahoitustukea 137 hankkeelle, eikä myöskään 5.8.1993 päivätyn kirjeen jälkeen. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin lisäsi vielä tuomion 50 kohdassa, että esillä oleva asia eroaa selvästi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa T-450/93, Lisrestal ym. vastaan komissio, 6.12.1994 antamassa tuomiossa (Kok. 1994, s. II-1177) kyseessä olleesta tilanteesta, koska, toisin kuin siinä, Windparkille ei ollut myönnetty mitään rahoitustukea.

13 Kolmanneksi harkintavallan väärinkäyttöä koskevan kanneperusteen osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi 58 kohdassa, että Windpark ei ollut esittänyt mitään tosiseikkaa tai oikeudellista seikkaa, joka osoittaisi että komissio yhdessä Thermie-komitean kanssa olisi arvioinut Windparkin hanketta ilmeisen virheellisellä tavalla tai käyttänyt sen osalta harkintavaltaa väärin.

14 Windpark esittää valituksensa tueksi kuusi valitusperustetta, joista ensimmäisen mukaan sen oikeutta täyteen oikeussuojaan on loukattu, toisen mukaan asiassa on

sovellettu väärin EY:n perustamissopimuksen 173 artiklan viidettä kohtaa, kolmannen mukaan asiassa on rikottu perustamissopimuksen 190 artiklassa tarkoitettua perusteluvelvollisuutta, neljännen mukaan asiassa on loukattu valittajan oikeutta tulla kuulluksi, viidennen mukaan asiassa on käytetty väärin harkintavaltaa ja kuudennen mukaan asiassa on rikottu EY:n perustamissopimuksen 175 artiklan kolmatta kohtaa, 173 artiklan neljättä kohtaa ja 176 artiklaa.

Oikeussuojan periaatetta koskeva ensimmäinen valitusperuste

15 Windpark esittää, että sen oikeutta täyteen oikeussuojaan on loukattu; tästä oikeudesta on määrätty Euroopan unionista tehdyn sopimuksen F artiklan 2 kohdassa luettuna yhdessä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojelemiseksi tehdyn yleissopimuksen 6 artiklan ja perustamissopimuksen 173 artiklan neljännen kohdan kanssa. Tätä oikeutta on valittajan mukaan ensinnäkin loukattu sillä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt virheellisesti valituksenalaisen tuomion 22 kohdassa eron komission 19.7.1993 tekemän päätöksen ja 13.1.1994 päivättyyn kirjeeseen sisältyvän päätöksen välillä ja tämän perusteella tutkinut kanteen ainoastaan 13.1.1994 tehdyn päätöksen osalta ja jättänyt sen tutkimatta 19.7.1993 tehtyä päätöstä koskevilta osin määräajan noudattamatta jättämisen takia. Windpark esittää toiseksi, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on loukannut sen oikeutta tuomioistuimen suorittamaan valvontaan myös katsoessaan lopulliseksi 19.7.1993 tehdyn päätöksen, jossa valittajan hanketta ei ollut otettu 137 valitun hankkeen joukkoon. Windpark väittää, että koska sen hanke oli otettu "varallaololuetteloon", tältä osin ei ollut tehty mitään lopullista päätöstä.

16 Tältä osin on todettava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on täysin oikein katsonut, että 19.7.1993 ja 13.1.1994 tehdyt päätökset olivat eri päätöksiä ja että 19.7.1993 tehdyssä päätöksessä oli lopullisesti kieltäydytty ottamasta Windparkin hanketta 137 valitun hankkeen joukkoon.

17 Komissio on nimittäin 19.7.1993 tekemällään päätöksellä myöntänyt rahoitustukea 137:lle energiateknologian edistämishankkeelle, joihin Windparkin hanke ei kuulunut.

18 Sitä vastoin ilmoitettuaan 5.8.1993 päivätyssä kirjeessä, että se oli varannut itselleen mahdollisuuden myöntää täydentävään luetteloon otetuille hankkeille, joihin Windparkin hanke kuului, rahoitustukea, jos tähän on käytettävissä tarpeeksi määrärahoja ja erityisesti jos jo rahoitustukea saavia hankkeita ei toteutettaisikaan, komissio ilmoitti 13.1.1994 päivätyssä kirjeessään Windparkille, että nämä määrärahat olivat loppuneet ja että Windparkin hankkeelle ei voitu myöntää rahoitustukea vuonna 1993.

19 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi täysin oikein, että vaikka komissio oli varannut 5.8.1993 päivätyssä kirjeessään mahdollisuuden tarkastella uudelleen 19.7.1993 tekemäänsä päätöstä, jos talousarviossa oli käytettävissä varoja, päätös oli lopullinen siltä osin kuin siinä oli valittu 137 tuettavaa hanketta ja jätetty Windparkin hanke näiden ulkopuolelle.

20 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on siten katsonut aikaisemman oikeuskäytännön mukaisesti perustellusti, että 17.3.1994 nostettua kannetta ei voitu ottaa enää tutkittavaksi siltä osin kuin se koski 19.7.1993 tehtyä päätöstä, koska Windpark ei ollut pyytänyt 5.8.1993 tehdyn päätöksen tekstiä kokonaisuudessaan tai tätä päätöstä koskevia yksilöllisiä selvityksiä.

21 Näin ollen ensimmäinen valitusperuste on hylättävä.

Perustamissopimuksen 173 artiklan viidennen kohdan virheellistä soveltamista koskeva valitusperuste

22 Windpark katsoo, että vaikka oletettaisiinkin, että komissio on hylännyt rahoitustukihakemuksen kokonaisuudessaan 19.7.1993 tekemässään päätöksessä, kanteen nostamista koskevaa kahden kuukauden määräaikaa on noudatettu nostettaessa

kanne 17.3.1994. Windpark väittää tätä taustaa vasten, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen valituksenalaisen tuomion 9 ja 28 kohdassa esittämien perustelujen välillä on ristiriita, koska 28 kohdassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin viittaa siihen, että 5.8.1993 päivätyn kirjeen saatuaan Windpark ei pyytänyt koko päätöstä tai yksilöllisiä selvityksiä tästä päätöksestä, jossa sen hanke oli suljettu pois valittujen hankkeiden joukosta, kun taas 9 kohdassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että Windpark oli pyytänyt 5.8.1993 päivätyn kirjeen saatuaan 9.8.1993 lähetetyllä faksilla lisätietoja ja että komissio ei ollut vastannut tähän kirjeeseen. Windpark väittää lisäksi, että koska se oli pyytänyt lisätietoja 9.8.1993 lähettämällään faksilla, komission olisi pitänyt päätellä tästä pyynnöstä, että Windpark ei ollut ymmärtänyt 5.8.1993 päivätyn ilmoituksen merkitystä ja että komission olisi pitänyt ilmoittaa valittajalle 19.7.1993 tekemänsä päätöksen täsmällinen sisältö. Koska komissio vastasi ensimmäisen kerran tähän pyyntöön 13.1.1994 päivätyssä kirjeessään, määräajan on katsottava alkaneen kulua vasta tästä kirjeestä.

23 Windpark esittää lisäksi, että ensimmäisen oikeusasteen kanta, jonka mukaan tilanteissa, joissa kysymyksessä olevaa päätöstä ei ole julkaistu tai annettu tiedoksi, kumoamiskanteen nostamista koskeva määräaika alkaa kulua vasta siitä hetkestä, kun kolmas, jota asia koskee, saa tarkan tiedon kysymyksessä olevan päätöksen sisällöstä ja perusteluista, kuitenkin sillä edellytyksellä, että tämä pyytää kyseessä olevan päätöksen kokonaisuudessaan kohtuullisessa ajassa siitä, kun hän sai tiedon päätöksen olemassaolosta, on väärä. Se katsoo, että perustamissopimuksen 173 artiklan viidettä kohtaa on tulkittava siten, että kun on kysymys päätöksestä, jota ei ole julkaistu eikä annettu tiedoksi, kanteen nostamista koskevan määräajan alkamisen osalta on määräävää se, milloin henkilö, jota asia koskee erikseen, todellisuudessa saa tiedon tällaisesta päätöksestä. Windpark lisää vielä, että oikeusvaltiota koskevien periaatteiden mukaan kysymyksessä olevalta henkilöltä ei voida vaatia, että hänen on otettava selvää päätöksestä ja sen perusteluista.

24 On todettava, että valituksenalaisen tuomion 9 ja 28 kohdan välillä ei ole minkäänlaista ristiriitaa. Windpark pyysi 9.8.1993 komissiolle osoittamassaan faksissa lisätietoja, eikä se pyytänyt 19.7.1993 tehtyä päätöstä kokonaisuudessaan; se ei myöskään reagoinut *Euroopan yhteisöjen virallisen lehden* tiedonantoon eikä pyytänyt yksilöllisiä selvityksiä niistä syistä, joiden vuoksi sen hanke oli otettu täydentävään luetteloon ja saattoi siksi saada rahoitustukea ainoastaan, jos tähän oli käytettävissä tarpeeksi määrärahoja.

25 Seuraavaksi on todettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan (em. asia Ferriere Acciaierie Sarde v. komissio, määräyksen 18 kohta, ja asia C-309/95, komissio v. neuvosto, tuomio 19.2.1998, Kok. 1998, s. I-655, 18 kohta) silloin, kun säädöstä ei ole julkaistu eikä annettu tiedoksi, kanteen nostamista koskeva määräaika alkaa kulua vasta siitä hetkestä lähtien, kun se, jota asia koskee, on saanut täsmällisen tiedon kyseisen toimenpiteen sisällöstä ja perusteluista, kuitenkin sillä edellytyksellä, että tämä pyytää toimenpiteen tekstin kokonaisuudessaan kohtuullisessa ajassa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on siten katsonut perustellusti, että koska Windpark on nostanut kanteen yli seitsemän kuukautta sen jälkeen, kun se oli saanut elokuussa 1993 tiedon siitä, että sen hanketta ei ollut otettu rahoitustukea saavien 137 hankkeen joukkoon, se ei voinut välttää oikeudenmenetystä, joka johtuu siitä, että se oli nostanut liian myöhään kanteen tästä päätöksestä.

26 Tämä oikeuskäytäntö perustuu oikeusvarmuudesta johtuviin vaatimuksiin, joiden mukaan toimenpiteen adressaattien on silloin, kun ne eivät tunne kyseisen toimenpiteen koko sisältöä, meneteltävä huolellisesti, jotta ne saavat siitä riittävän tiedon.

27 Toinen valitusperuste on siten hylättävä.

Perusteluvelvollisuuden loukkaamista koskeva valitusperuste

28 Windpark väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on katsonut virheellisesti valituksenalaisen tuomion 45 kohdassa, että 13.1.1994 päivättyyn kirjeeseen sisältyvän päätöksen perustelua, eli määrärahojen loppumista oli pidettävä oikeana ja riittävänä. Windparkin mukaan tämä perustelu on ensinnäkin virheellinen siksi, että kuten oikeudenkäynnin aikana on käynyt ilmi, komissio oli myöntänyt 10 817 552 ecua 31.12.1993 mennessä tiettyihin Thermie-ohjelman kohdehankkeisiin, minkä Windpark on riitauttanut (valituksenalaisen tuomion 44 kohta), ja toiseksi tämä perustelu on riittämätön, koska vaikka näin olisikin ollut, komission olisi pitänyt verrata näitä kohdehankkeita valittajan hankkeeseen ja perustella, minkä takia kohdehankkeille oli annettu etusija. Se, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ottanut huomioon vain sen seikan, että vielä käytettävissä olleet varat oli myönnetty näihin kohdekohteisiin, ei siten riitä.

29 Lisäksi Windpark viittaa siihen, että vuoden 1993 talousarviossa oli varattu 174 000 000 ecua Thermie-ohjelmaa varten. Thermie-kertomuksen johdannossa komissio totesi tekemättä eroa Thermie-asetuksen 2 artiklassa tarkoitettujen tiedottamishankkeiden ja 4 artiklassa tarkoitettujen kohdehankkeiden välillä, että vuonna 1993 myönnettiin 140 000 000 ecua rahoitustukena 139 hankkeelle ja samalla myönnettiin 34 000 000 ecua liitännäistoimenpiteitä varten. Windparkin mukaan kuitenkin 19.7.1993 tehdyssä päätöksessä myönnettiin 129 182 448 ecua 137 hankkeelle. Se katsoo, 10 817 552 ecua oli jaettu ilman, että ne olisi myönnetty Thermie-asetuksen 4 artiklassa tarkoitettuihin hankkeisiin. Tämä käy ilmi Papoutsisin komission nimissä kirjalliseen kysymykseen E-0627/96 (EYVL C 217, s. 81) 29.4.1996 antamasta vastauksesta, jonka mukaan 13.12.1993 tehdyssä komission päätöksessä on todettu, että 12,89 miljoonaa ecua on varattu käytettäväksi hankkeiden toteuttamiseen ja että kolme varallaololuettelossa olevaa hanketta ja kolme muuta hanketta on valittu tuettavina hankkeina korvaamaan alkuperäisessä luettelossa olleita hankkeita, joista on luovuttu. Lisäksi, kuten Thermie-kertomuksesta käy ilmi ja toisin kuin 19.7.1993 tehdyssä päätöksessä on todettu, komissio on valittajan mukaan myöntänyt tuulienergia-alalla rahoitustukea 2 189 356 ecua neljälle varallaololuettelossa olevalle hankkeelle, jotka eivät olleet kohdehankkeita, ilman että Thermie-komitea olisi osallistunut rahojen jakoon. Lisäksi Thermie-asetuksen 2 artiklassa tarkoitettujen tiedottamishankkeiden ja 4 artiklassa tarkoitettujen kohdehankkeiden välillä ei ole tehty eroa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa toimitetussa oikeudenkäynnissä eikä talousarvio-ohjelmassa.

30 Lisäksi Windparkin mukaan ainoastaan osa talousarviossa vuonna 1993 tuulienergiahankkeiden tukemiseen varatuista varoista on käytetty, koska tiettyjä hankkeita ei ole toteutettu tai ne on toteutettu ainoastaan osittain.

31 Komissio toteaa ensiksi 13.12.1993 tehdyn, kohdehankkeita koskevan päätöksen osalta, että tässä päätöksessä on myönnetty 12 653 339 ecua kohdehankkeiden täytäntöönpanoon ja että päätös koskee myös kolmea muuta aurinkoenergia-alan hanketta, joista oli ollut kyse jo 19.7.1993 tehdyssä päätöksessä, mutta joiden tukimäärien oikaisemiseen tarvittiin vielä lisää 240 097 ecua.

32 Tuulienergia-alan varallaololuettelossa olevien niiden neljän hankkeen rahoittamisen osalta, joita ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin piti kohdehankkeina rahoitettavina hankkeina, komissio esittää, että näitä varallaololuetteloon Thermie-komitean lausunnon saamisen jälkeen 19.7.1993 tehdyssä päätöksessä otettuja hankkeita oli pidettävä Windparkin hanketta parempina, koska niissä kaikissa "toimii vähintään kaksi eri jäsenvaltioihin sijoittautunutta riippumatonta yritystä yhdessä" * siten, että niille oli Thermie-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan a alakohdan mukaan annettava etusija.

33 Siltä osin kuin kyse on niistä varoista, jotka olivat käytettävissä siksi, että hankkeita ei ollut toteutettu tai ne oli toteutettu ainoastaan osittain, komissio katsoo, että tietyt hankkeet oli toteutettu ja ainoat perutut hankkeet oli peruttu lokakuussa 1994 ja vuonna 1996 eli 13.1.1994 tehdyn päätöksen tekemisen jälkeen.

34 On syytä todeta ensiksi, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan perustamissopimuksen 190 artiklan mukainen perusteluvelvollisuus määräytyy kyseisen säädöksen, päätöksen tai muun toimenpiteen luonteen mukaan. Perusteluissa on selkeästi ja yksiselitteisesti ilmaistava yhteisön toimielimen toimenpiteen perustelut siten, että henkilöille, joita toimenpide koskee, selviää sen syyt ja että yhteisöjen tuomioistuin voi valvoa toimenpiteen laillisuutta. Lisäksi tästä oikeuskäytännöstä seuraa, ettei voida vaatia, että toimenpiteen perusteluissa on esitettävä kaikki asiaan liittyvät eri tosiseikat ja oikeudelliset seikat, joista toimenpiteessä on kysymys, jos toimenpide pysyy sen asiayhteyskokonaisuuden rajoissa, jonka osa se on (yhdistetyt asiat C-63/90 ja C-67/90, Portugali ja Espanja v. neuvosto, tuomio 13.10.1992, Kok. 1992, s. I-5073, 16 kohta; asia C-353/92, Kreikka v. neuvosto, tuomio 14.7.1994, Kok. 1994, s. I-3411, 19 kohta sekä asia C-466/93, Atlanta Fruchthandelsgesellschaft ym. (II), tuomio 9.11.1995, Kok. 1995, s. I-3799, 16 kohta).

35 Tämän jälkeen on syytä tuoda esiin, että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan perusteluvelvollisuutta on arvioitava erikseen kunkin tapauksen olosuhteiden, erityisesti toimen sisällön, esitettyjen perusteluiden luonteen sekä niiden henkilöiden tiedontarpeen perusteella, joille toimi on osoitettu tai joita toimi perustamissopimuksen 173 artiklan neljännessä kohdassa tarkoitetulla tavalla koskee suoraan ja erikseen (ks. mm. yhdistetyt asiat 296/82 ja 318/82, Alankomaat ja Leeuwarder Papierwarenfabriek v. komissio, tuomio 13.3.1985, Kok. 1985, s. 809, 19 kohta).

* Tässä tuomiossa esitetty lainaus asetuksesta on suomennettu yhteisöjen tuomioistuimessa, koska EYVL:ssä ei ole julkaistu suomenkielistä tekstiä.

36 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 49 kohdassa, rahoitusohjelmaan osallistuminen ei luo tällaisen tuen hakijalle mitään oikeuksia, eikä hakemuksen hylkääminen siten muuta asianomaisen oikeusasemaa, minkä vuoksi tämän ainoa intressi asiassa on, että hänen hakemuksensa käsitellään objektiivisesti.

37 Siten 13.1.1994 päivätyn kirjeen perusteluja tarkasteltaessa on otettava huomioon Thermie-asetus, jossa vahvistetaan eri hankkeiden arvioinnin olennaiset kriteerit ja jonka nojalla hakijat voivat jo tietää, miltä osin niiden hankkeet täyttävät nämä kriteerit.

38 Lisäksi yksittäisiä hakijoita koskevat yksityiskohtaiset perustelut ovat tarpeettomia kyseistä valintamenettelyä koskevista erityispiirteistä johtuen eli siksi, että valintakelpoisuuskriteerit on julkaistu ja että komiteat osallistuvat hankkeiden valintaan (asia 16/64, Rauch v. komissio, tuomio 31.3.1965, Kok. 1965, s. 179 ja asia C-213/87, Gemeente Amsterdam ja VIA v. komissio, tuomio 7.2.1990, Kok. 1990, s. I-221).

39 Tästä seuraa, että tässä asiassa esillä olevan kaltaisessa menettelyssä, johon osallistuu paljon hakijoita ja jossa ne, joita asia koskee, tunsivat etukäteen eri hankkeiden valinnassa käytettävät, asetuksessa vahvistetut valintakriteerit ja jonka osana oli hakemusten komiteakäsittely ja jonka lopputulokset julkistettiin, rahoitustukihakemuksen hylkäämispäätöksen yksityiskohtaisia perusteluja, jotka sisältäisivät erityisesti vertailutiedot paremmaksi katsottujen hankkeiden osalta, ei voida vaatia.

40 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on katsonut siten perustellusti, että 13.1.1994 päivätty päätös sisältää riittävät ja oikeat perustelut eli sen, että käytettävissä olleet määrärahat olivat loppuneet kyseiseen päivään mennessä siten, että Windparkin hanketta ei voitu tukea.

41 Windparkin esittämä perustelu, jonka mukaan käytettävissä olleet määrärahat myönnettiin ainoastaan osaksi kohdehankkeisiin, ei muuta asiaa.

42 Siten myös kolmas valitusperuste on hylättävä.

Valitusperuste, jonka mukaan valittajan oikeutta tulla kuulluksi on rikottu

43 Valittaja esittää, että komission olisi pitänyt kuulla sitä silloin, kun komissio päätti myöntää 10 817 552 ecun suuruisen rahamäärän muille hankkeille. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on valittajan mukaan katsonut virheellisesti, että komissio voi olla kuulematta henkilöitä, joita asia koskee, sellaisessa rahoitustukimenettelyssä, jossa tukia koskevat edellytykset on julkaistu ennakolta.

44 Windpark katsoo lisäksi, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut myös virheellisesti valituksenalaisen tuomion 49 kohdassa, että oikeutta tulla kuulluksi ei ole rikottu sillä perusteella, että Windpark ei ollut pyytänyt komissiolta ylimääräisiä selvityksiä, kun taas se on valituksenalaisen tuomion 9 kohdassa todennut, että tällaisia selvityksiä oli pyydetty 9.8.1993 lähetetyllä faksilla.

45 Näitä väitteitä ei voida hyväksyä.

46 Kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut, hankkeiden esittämisessä noudatettavan menettelyn osalta on täsmennetty, että "kun ehdotus on jätetty, ehdotuksen jättäjiä pyydetään olemaan toimittamatta enää muita tietoja komissiolle, elleivät komission yksiköt niitä nimenomaisesti pyydä". Pääsääntöisesti ehdokkaita ei enää kuulla valintamenettelyn aikana niistä vaatimuksista johtuen, joita arvioitavana olevien hankkeiden suuri määrä asettaa menettelylle.

47 Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä (asia C-135/92, Fiskano v. komissio, tuomio 29.6.1994, Kok. 1994, s. I-2885, 39 ja 40 kohta) seuraa, että velvollisuus

kuulla niitä, joita asia koskee, ennen niitä koskevan päätöksen tekemistä on olemassa ainoastaan silloin, kun komissio suunnittelee sanktion asettamista tai sellaisen toimenpiteen toteuttamista, joka saattaa vaikuttaa niiden oikeusasemaan.

48 Windparkin valituksenalaisen tuomion 49 kohdan osalta esittämä peruste, joka koski tämän kohdan vertaamista ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen valituksenalaisen tuomion 9 kohdassa esittämien perustelujen kanssa, on hylättävä tämän tuomion 24 kohdassa esitetyistä syistä.

49 Neljäs valitusperuste on siten hylättävä.

Harkintavallan väärinkäyttöä koskeva valitusperuste

50 Windpark esittää ensiksi, että asiassa ei ole osoitettu, että komissio olisi käyttänyt oikein harkintavaltaansa. Se, että se on perustanut päätöksensä Thermie-komitean lausuntoon, ei ole riittävää, kun otetaan huomioon, että tämän komitean ei ole osoitettu käyttäneen oikein harkintavaltaansa.

51 Toiseksi Windpark esittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on perustanut päätöksensä komission itsenäisten teknisten asiantuntijoiden päätökseen ottaa Windparkin hanke ainoastaan varallaololuetteloon. Kuitenkin jotkut Thermie-komitean jäsenet ovat jäsenvaltioiden virkamiehiä, ja kansalliset taloudelliset intressit voivat siten vaikuttaa komitean työhön.

52 Tässä yhteydessä on riittävää todeta, että yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan toimenpidettä tehtäessä harkintavaltaa on käytetty väärin, jos on selvää, että toimenpide on tehty yksinomaan tai ainakin olennaisilta osin muiden kuin esitettyjen päämäärien saavuttamiseksi tai perustamissopimuksessa asian käsittelyjärjestykseksi erityisesti määrätyn menettelyn välttämiseksi (ks. erityisesti asia C-84/94, Yhdistynyt kuningaskunta v. neuvosto, tuomio 12.11.1996, Kok. 1996, s. I-5755, 69 kohta).

53 Kantaja ei ole kuitenkaan esittänyt yhtään tosiseikkaa tai oikeudellista seikkaa, joka saattaisi tukea sitä väitettä, että harkintavaltaa on käytetty väärin.

54 Viides valistusperuste on siten hylättävä.

EY:n perustamissopimuksen 175 artiklan kolmannen kohdan, 173 artiklan neljännen kohdan ja 176 artiklan rikkomista koskeva valitusperuste

55 Windpark esittää, että komissio ei ole päättänyt lainmukaisesti Windparkin hakemuksesta saada 918 028 ecun suuruinen rahoitustuki. Se väittää tältä osin, että sen hanke täyttää kaikki tuen saantia koskevat edellytykset ja että tähän tarkoitukseen käytettävät varat ovat olemassa.

56 Tämän osalta on riittävää todeta, että Windparkin valitusperuste jätetään tutkimatta siltä osin kuin se perustuu 175 artiklaan. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa ei ole nimittäin esitetty kanteen perustaksi tätä määräystä. Komission 13.1.1994 tekemän päätöksen lainmukaisuuden osalta valittaja on ainoastaan toistanut ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen hylkäämät kanneperusteet. EY:n tuomioistuimen perussäännön 51 artiklan ensimmäisen kohdan ja yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 112 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan valituskirjelmässä on mainittava täsmällisesti, miltä osin tuomion kumoamista vaaditaan, sekä ne oikeudelliset perusteet, jotka erityisellä tavalla tukevat tätä vaatimusta. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan valitus, jossa pelkästään kerrataan tai toistetaan jo ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa esitetyt väitteet ja perusteet eli myös kyseisessä tuomioistuimessa jo nimenomaisesti hylättyihin seikkoihin perustuvat väitteet ja perusteet, ei täytä näitä vaatimuksia (ks. erityisesti asia C-59/96 P, Koelman v. komissio, määräys 16.9.1997, Kok. 1997, s. I-4809, 52 kohta).

57 Edellä oleva huomioon ottaen kuudes valitusperuste on hylättävä ja valitus on siten hylättävä kokonaisuudessaan.

Oikeudenkäyntikulut

58 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska valittaja on hävinnyt asian, se velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) Valitus hylätään.

2) Valittaja velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Gulmann Moitinho de Almeida Puissochet

Julistettiin Luxemburgissa 14 päivänä toukokuuta 1998.

R. Grass C. Gulmann

kirjaaja kolmannen jaoston puheenjohtaja